ID-DIRETTORAT GĦAL KWALITÀ U STANDARDS FL-EDUKAZZJONI
Id-Dipartiment tal-Kurrikulu u t-Tagħlim Elettroniku
It-Taqsima tal-Assessjar Edukattiv

Rotta 2

L-Eżamijiet Annwali tal-Iskejjel Sekondarji 2014

IL-ĦAMES SENA L-ISTUDJI SOĊJALI (*Ġenerali*) L-Iskema tal-Marki

Taqsima A

1. taż-żgħażagħ	2. reliġjon	3. is-sottokultura	4. esklużjoni soċjali	5. *welfare state*
6. faqar relattiv	7. ordni soċjali	8. l-adolexxenza	9. *welfare society*	10. mexxejja

(1 x 10 = 10 marki)

Taqsima B

1. c	2. a	3. c	4. b	5. b
6. a	7. c	8. b	9. a	10. c

(1 x 10 = 10 marki)

Taqsima C

Mistoqsija	Marka	Tweġiba
1.	1,1 (2)	**Falz**. L-għan ewlieni tal-Ġnus Magħquda huwa li ġġib il-paċi bejn il-pajjiżi tad-dinja.
2.	1,1 (2)	**Falz**. Il-ġenerazzjoni żagħżugħa ħafna drabi tirribella għal dak li timponi fuqhom is-soċjetà u tippromwovi l-bidla fejn tista'.
3.	1,1 (2)	**Veru**. Ir-reliġjon għandha impatt kontinwu fuq is-soċjetà. Tista' tkun ir-raġuni li żżomm soċjetà milli tinbidel minħabba t-tixrid ta' valuri kostanti u tista' tkun ir-raġuni għaliex isseħħ il-bidla.
4.	1,1 (2)	**Veru**. L-Istat jagħti għajnuna lil min għandu bżonn skont kif meħtieġ.
5.	1,1 (2)	**Veru**. L-enerġija alternattiva ma tħallix impatt negattiv fuq l-ambjent u tgħin sabiex nibżgħu għar-riżorsi naturali li għandna.
TOTAL	**10**	

Taqsima D

Mistoqsija	Marka	Tweġiba
1.	4	**Żvilupp sostenibbli:** dan iseħħ meta pajjiż, għalkemm għandu bżonn jiżviluppa u jagħmel użu mir-riżorsi tiegħu, għandu juża r-riżorsi b'tali mod li ma jagħmilx ħsara u ma jeqridx l-ambjent.
2.	6 (2,2,2)	L-iskart li joħolqu l-fabbriki jħalli ħafna ħsara fuq l-ambjent. Fost dawn il-problemi l-istudenti jistgħu jsemmu eżempji bħal: • Żieda ta' tniġġis fl-ibħra u x-xmajjar; • Irwejjaħ li wħud minnhom jipproduċu d-diossina li tikkawża mard bħall-kanċer;

		• Ċans akbar ta' mard, bħal dak tal-ġilda, l-ażma u problemi respiratorji; • L-ambjent industrijali mhux daqshekk sabiħ u dan jista' jkun il-kawża biex ma jiġux turisti lejn dak il-pajjiż; • Għalkemm il-fabbriki joħolqu l-impjiegi, il-Gvern ikollu jonfoq il-flus sabiex ikun jista' jsewwi l-ħsara li tkun saret lill-ambjent, pereżempju meta jintefa' skart industrijali fil-baħar jew f'xi post ieħor b'mod illegali; • Fil-każ ta' Malta, minħabba li huwa pajjiż żgħir, hija problema fejn se jiġi pproċessat l-iskart mingħajr ma tinħoloq ħsara ambjentali. *Jagħtu tliet eżempji. Eżempji oħra relatati għandhom jiġu aċċettati.*
3.	4	Il-**globalizzazzjoni** hija proċess fejn dak li jiġri f'pajjiż wieħed jista' jaffettwa l-ħajja ta' dawk li jgħixu f'pajjiżi oħra. Dan juri mod ġdid ta' kif il-bnedmin saru ċittadini globali.
4.	6 (2,2,2)	• In-nies minn madwar id-dinja kollha qegħdin jiġu qrib iżjed xulxin u b'hekk qed jitħalltu aktar. • Wieħed qed jitgħallem u jiskopri aktar fuq l-istili ta' ħajja differenti li jeżistu fid-dinja u qisu kulħadd irid jimita lil xulxin. • Il-pajjiżi qed jiġu influwenzati minn oħrajn f'kull qasam tal-ħajja. • Il-kultura, ir-reliġjon, il-politika u ħafna oqsma oħra tal-ħajja soċjali ta' pajjiż qegħdin jinbidlu minħabba l-influwenza ta' pajjiżi oħra. *Jagħtu tliet eżempji.*
5.	4	Il-pajjiżi tad-dinja qed jiddependu aktar minn xulxin, u għalhekk huma bżonn aktar xulxin fejn jidħol il-kummerċ. Dan ifisser li hemm bidla kbira fl-ekonomija u fil-ħajja soċjali. Ix-xiri u l-bejgħ ma baqax biss għar-riżorsi naturali imma ġie estiż għal tranżazzjonijiet ta' prodotti u servizzi. Dik li qabel kienet intrapriża (kumpanija) lokali, issa jeħtieġ li tfittex swieq oħra barra minn Malta sabiex tikber ekonomikament, jekk trid li tibqa' teżisti. Ir-riżultat ta' dan it-tkabbir mhuwiex biss wieħed ekonomiku. B'dan il-mod, in-nies qegħdin jitħalltu f'dak li huwa xogħol, għax nies barranin qegħdin jitħalltu ma' nies ta' pajjiżi oħra biex jifirxu l-kummerċ tagħhom.
6.	6 (2,2,2)	Fost l-eżempji ta' solidarjetà soċjali li jistgħu jiġu aċċettati, l-istudenti jistgħu jsemmu tlieta minn dawn li ġejjin: • Għajnuna fl-edukazzjoni primarja • Il-qerda tal-faqar estrem u l-ġuħ • Provvista ta' mediċini u kura primarja • Għajnuna lill-ommijiet u t-tfal • Provvista ta' ilma nadif u aċċessibbli
TOTAL	**30**	

Taqsima E

Mistoqsija	**Marka**	**Tweġiba**
1.	5	Iż-żgħażagħ fis-soċjetà huma grupp li jistħoqqlu attenzjoni partikolari. Huwa żmien meta ħafna miż-żgħażagħ jużaw l-enerġija tagħhom sabiex jipparteċipaw f'għaqdiet volontarji. Ħafna drabi ssib li dawn iż-żgħażagħ jagħtu sehem kbir biex ċerti avvenimenti, speċjalment lokali u nazzjonali, ikunu ta' suċċess. L-enerġija żagħżugħa sfortunatament tista' tintuża ħażin ukoll. Ħafna drabi minħabba problemi soċjali wħud miż-żgħażagħ jirrikorru għad-delinkwenza jew jabbużaw minn sustanzi pprojbiti, bħalma huma d-drogi.
2.	5 (1,1,1,1,1)	Fost l-indikaturi tal-faqar insibu n-nuqqas ta' finanzi, in-nuqqas ta' xogħol jew xogħol diċenti, in-nuqqas ta' ikel, il-livell ta' edukazzjoni, problemi ta' saħħa inkluża dik mentali, is-sanità, id-djar u l-ambjent. (*isemmu ħamsa minn dawn*)
3.	5 (1,1,1,1,1)	• **Id-Dar tal-Providenza** • **Inspire** • **Jesuit Refugee Services (JRS)** • **Dar L-Emigranti** • **L-Aġenzija Sedqa** • **L-Aġenzija Appoġġ** • **Richmond Foundation** • **CARITAS** • **OASI** • **YMCA** *(isemmu ħamsa minn dawn)*
4.	5 (1,4)	Fost l-għaqdiet mhux governattivi li jaħdmu favur l-ambjent insibu: Birdlife Malta, Din l-Art Ħelwa, Fondazzjoni Wirt Artna, Flimkien għal Ambjent Aħjar, *Ramblers Association* u *Friends of the Earth*. Dawn l-għaqdiet għalkemm jaħdmu kollha favur l-ambjent, kollha jaħdmu għal xi għan partikolari favur l-ambjent. Pereżempju, Birdlife Malta tara li t-tajr protett ma ssirx kaċċa fuqu u meta dan iseħħ hija tiġbed l-attenzjoni tal-Pulizija u l-midja sabiex dan ma jkomplix isir. Flimkien għal Ambjent Aħjar taħdem favur il-preservazzjoni tal-wirt arkitettoniku u rurali ta' Malta u Għawdex, kif ukoll billi tiżgura kwalità ta' ħajja b'saħħitha. *Kull tweġiba oħra relevanti tiġi aċċettata.*
TOTAL	**20**	

Taqsima F

Mistoqsija	Marka	Tweġiba
		L-20 marka jitqassmu kif ġej: **16-20: Eċċellenti** **13-15: Tajba** **10-12: Mhux ħażina** **0-9: Mhux tajba**
1.	20	Teżisti l-possibbiltà għal kull individwu biex dan javvanza fis-soċjetà, jakkwista aktar riżorsi, itejjeb il-pożizzjoni tiegħu, tant li anke forsi jasal biex joħroġ mis-saff soċjali li kien jinsab fih. Din tissejjaħ **mobbiltà soċjali**. Ir-rebħ ta` xi lotterija, il-ġid u l-poter politiku, il-ħbieb, l-isforz u d-determinazzjoni, l-isfruttar ta' xi opportunità tad-deheb jew ta' xi xorti tajba, inkella s-suċċess fl-edukazzjoni u l-akkwist ta` ċertifikati tajbin – dawn huma l-okkażjonijiet u l-mezzi li s-soltu jissemmew bħala ċ-*ċwievet tal-mobbiltà soċjali*. Waqt li jkun hemm min javvanza fil-pożizzjoni soċjali tiegħu, jista` jkollok ħaddieħor li jmur lura.
2.	20	Il-**globalizzazzjoni** tista' tħalli diversi effetti pożittivi u effetti negattivi fuq il-pajjiżi kollha tad-dinja, fosthom: **Effetti Pożittivi** • Aktar moviment ta' flus u ħaddiema • Aktar għażla ta' prodotti differenti u konsumeriżmu • Aktar taħlit ta' nies u kulturi differenti • Aktar ġid • Solidarjetà bejn il-pajjiżi • Interdipendenza bejn il-pajjiżi **Effetti Negattivi** • Il-kultura u l-identità tal-pajjiż jibdew jintilfu. • Jidħlu valuri u normi ġodda fil-pajjiż, u għalhekk ikun hemm il-bidla fl-istil tal-ħajja. • Il-kumpaniji żgħar isibu diffikultà biex jikkompetu ma' kumpaniji barranin. • Meta pajjiż imur ħażin ekonomikament jista' jħalli effetti ħżiena fuq il-pajjiżi l-oħra. • Il-liġijiet ikunu komuni għall-pajjiżi kollha, iżda mhux kull pajjiż jista' jimxi fuq l-istess liġijiet għax kull pajjiż huwa differenti u għandu bżonnijiet differenti. • It-terroriżmu
3.	20	Jeżistu numru sostanzjali ta' problemi ambjentali li d-dinja qed taffaċċja, fosthom fl-użu bla rażan tal-art u tar-riżorsi, it-tniġġis minħabba l-insettiċidi (il-bexx) u l-ħmieġ li joħroġ mill-fabbriki. Dan iwassal għall-ħsara, fosthom ix-xita aċiduża li toħloq ħafna problemi fl-ibliet filwaqt li numru kbir ta' siġar, ħut u pjanti fl-ilmijiet jisfaw fix-xejn. Hemm diversi metodi li kemm il-gvernijiet u aħna lkoll nistgħu nadottaw biex nippruvaw nibżgħu għall-ambjent, fosthom:

		• Li l-gvern iħeġġeġ lin-nies sabiex jadottaw it-3R's: **Reduce**, **Reuse** u **Recycle**. • Edukazzjoni u kampanji sabiex ma naħlux, ma nħammġux u nisseparaw l-iskart. • Aktar liġijiet u kontrolli fuq kif jintużaw u jitqassmu r-riżorsi naturali tad-dinja (pereżempju, bħas-sajd, iż-żejt u l-qtugħ tas-siġar). • Aktar liġijiet u kontrolli fuq il-fabbriki biex jiġu kkontrollati d-dħaħen u l-gassijiet li joħorġu minnhom u li qed jagħmlu ħafna ħsara lill-*ozone layer*. • Insalvaw il-foresti għax għandna bżonnhom għall-arja pura. • Nużaw apparat *energy saving*, jiġifieri li ma jaħlix ħafna elettriku biex jaħdem, pereżempju bozoz li jkunu *energy saving*. • Aktar inċentivi sabiex in-nies jużaw l-enerġija alternattiva, pereżempju *solar heaters, photovoltaic panels, wind farms*, eċċ. • Nużaw aktar trasport pubbliku biex innaqqsu d-dħaħen tal-karozzi. • Għandna norganizzaw rwieħna fi gruppi ta' pressjoni sabiex nipprotestaw meta jkun hemm xi proġett li se jagħmel ħsara ambjentali. • Nirrappurtaw lill-awtoritajiet lil min iħammeġ jew jeqred l-ambjent.
4.	20	Is-**sekularizzazzjoni** tirreferi għan-nuqqas ta' influwenza li r-reliġjon ikollha fuq il-persuna. Dan ifisser li l-persuni ma jibqgħux iżommu l-valuri u t-twemmin reliġjuż bħala l-aktar ħaġa importanti f'ħajjithom. Pereżempju, f'Malta n-numru ta' nies li jmorru l-quddies nhar ta' Ħadd qed dejjem jonqos minħabba s-sekularizzazzjoni. Ix-xjenza u r-raġuni jieħdu post is-superstitizzjoni biex jispjegaw ċerti fenomeni. Hemm diversi eżempji oħra li jindikaw li s-soċjetà għaddejja mis-sekularizzazzjoni. Fosthom: • Anqas biża' f'Alla; • Il-ġid tad-dinja jsir aktar importanti u dan iwassal għal aktar egoiżmu; • Aktar tberbiq ta' flus u divertiment; • Aktar libertà li tesprimi lilek innifsek, li jista' jwassal għal-libertinaġġ f'modi differenti, pereżempju fl-ilbies.
TOTAL	**20**	

Total tal-karta: 100 marka